Mae Brechu yn achub bywydau
Vaccination saves lives

GIG Cymru NHS Wales | Iechyd Cyhoeddus Cymru Public Health Wales

Amddiffynwch eich plentyn gyda'r brechlyn difftheria, tetanws, pertwsis (y pas) a pholio (4-mewn-1)

Mae'r daflen hon yn egluro'r brechlyn 4-mewn-1 (DTaP/IPV neu dTaP/IPV).

Ffeithiau allweddol

Diogelu iechyd eich plentyn

Brechu yw un o'r ffyrdd gorau o amddiffyn eich plentyn rhag salwch difrifol. Mae'r brechlyn 4-mewn-1 yn helpu i amddiffyn rhag:

- **difftheria**
- **tetanws**
- **pertwsis (y pas)**
- **polio.**

Sganiwch fi am ragor wybodaeth ar 4-mewn-1

! Gan y gall yr amddiffyniad gan frechiadau babanod bylu dros amser, mae'n bwysig i'ch plenty gael ei frechlyn 4-mewn-1 ar gyfer amddiffyniad hirdymor.

Mae brechu'n bwysig

Cyn brechlynnau, byddai llawer o blant yn y DU yn dal difftheria, tetanws, pertwsis, neu bolio bob blwyddyn. Mae brechu wedi lleihau nifer yr achosion hyn ac mae wedi achub llawer o fywydau.

Mae'n bwysig brechu i atal y clefydau hyn rhag dod yn ôl.

Pryd i gael y brechlyn

Dylai eich plentyn gael ei frechiad 4-mewn-1 yn ei apwyntiad arferol pan fydd yn dair blwydd a phedwar mis oed.

Beth mae'r brechlyn 4-mewn-1 yn helpu I amddiffyn yn ei erbyn?

Difftheria

Mae difftheria yn glefyd difrifol sydd fel arfer yn dechrau gyda dolur gwddf a thymheredd uwch (twymyn). Gall arwain yn fuan wedyn at broblemau anadlu a gall niweidio'r galon a'r system nerfol. Mewn achosion difrifol, gall achosi marwolaeth. Mae difftheria yn lledaenu drwy beswch a thisian neu drwy gysylltiad agos a pherson heintiedig.

Mae difftheria yn anghyffredin yn y DU. Fodd bynnag, mae'n bosibl ei ddal wrth deithio i wledydd eraill.

Ffaith! Cyn i'r brechlyn difftheria gael ei gyflwyno i'r DU, roedd hyd at 70,000 o achosion o ddifftheria a hyd at 5,000 o farwolaethau'r flwyddyn.

Tetanws

Mae tetanws yn effeithio ar system nerfol y corff, gan achosi sbasmau yn y cyhyrau a phroblemau anadlu. Mae'n glefyd difrifol a all arwain at broblemau iechyd difrifol os na chaiff ei drin yn gyflym. Mae'n cael ei achosi pan fydd germau a geir mewn pridd neu dail yn mynd i mewn i'r corff trwy friwiau agored neu losgiadau. Ni all tetanws ledaenu o berson i berson.

Pertwsis (y pas)

Mae pertwsis, a adwaenir yn fwy cyffredin fel y pas, yn haint sy'n effeithio ar yr ysgyfaint a'r llwybrau anadlu. Mae symptomau'n tueddu i ddatblygu fesul cam, gan ddechrau gyda symptomau ysgafn, tebyg I annwyd. Gall symptomau mwy difrifol ddatblygu ar ol y rhain, cyn i'r claf wella.

Gall y pas achosi pyliau hir o beswch a thagu, sy'n ei gwneud hi'n anodd anadlu. Mae'r sŵn 'wwp' yn cael ei achosi wrth dynnu'r anadl ar ol pob cyfnod o beswch. Nid yw babanod ifanc bob amser yn gwneud hyn, a all ei gwneud yn anodd adnabod y clefyd.

Gall symptomau'r pas bara am ddau i dri mis. Babanod o dan flwydd oed sy'n wynebu'r risg fwyaf o salwch difrifol ac sydd mewn perygl o farw o'r afiechyd.

Cyn i'r brechlyn pas gael ei gyflwyno, roedd 120,000 o achosion a amheuir yn cael eu hadrodd bob blwyddyn ar gyfartaledd yn y DU. Yn y flwyddyn cyn i'r brechlyn gael ei gyflwyno, bu farw 92 o blant. Mae'r pas yn lledaenu'n hawdd a gellir ei ddal trwy anadlu defnynnau bach iawn sy'n cael eu rhyddhau i'r aer pan fydd pobl a'r afiechyd yn pesychu neu'n tisian.

Polio

Mae polio yn feirws a all effeithio ar eich system nerfol. Gall achosi gwendid parhaol yn y cyhyrau, fel arfer yn y coesau. Os yw polio'n effeithio ar gyhyrau'r frest neu'r ymennydd, gall arwain at broblemau iechyd difrifol iawn.

Gallwch ddal polio os byddwch yn dod i gysylltiad a baw rhywun sydd a'r haint, neu drwy anadlu defnynnau pan fydd yn peswch neu'n tisian.

Ffaith! Ym 1988, parlysodd polio fwy na 1,000 o blant ledled y byd bob dydd.

Cyn i'r brechlyn polio gael ei gyflwyno, roedd cynifer ag 8,000 o achosion o bolio yn y DU yn ystod blynyddoedd pan oedd epidemigau. Diolch I lwyddiant parhaus y brechlyn, nid oes un achos o haint naturiol o bolio wedi bod yn y DU ers dros 30 mlynedd. Adroddwyd am yr achos olaf yn 1984. Dyna pam ei bod yn bwysig brechu er mwyn atal clefydau fel polio rhag dod yn ôl.

Pam mae angen brechu fy mhlentyn pan fydd yr oedran hwn?

Rhoddir y 4-mewn-1 i blant pan fyddant yn dair blwydd a phedwar mis oed. Mae'r brechlyn hwn yn rhoi hwb i'r amddiffyniad gan y brechlynnau 6-mewn-1 a gawsant fel babanod (a oedd yn cynnwys amddiffyniad rhag difftheria, tetanws, y pas, polio, ffliw Haemophilus math b (Hib) a hepatitis B).

Gall yr amddiffyniad gan frechiadau babanod bylu dros amser, felly mae'n bwysig i'ch plentyn gael ei frechlyn 4-mewn-1.

Pan fyddwch chi'n mynd â'ch plentyn i gael ei frechiadau, mae'n bwysig sicrhau bod ei holl frechiadau eraill yn gyfredol.

Sut byddaf yn gwybod pan fydd angen i'm plentyn gael brechiadau?

Anfonir apwyntiad at blant ar gyfer eu brechiad 4-mewn-1 arferol pan fyddant yn dair blwydd a phedwar mis oed. Mae'r rhan fwyaf o feddygfeydd teulu a chanolfannau iechyd yn cynnal clinigau brechu arbennig ar gyfer plant. Os byddwch yn newid eich cyfeiriad, rhowch wybod i'ch meddygfa.

Beth sy'n digwydd yn yr apwyntiad?

Bydd y nyrs practis neu'r meddyg teulu yn esbonio'r brechiadau ac yn ateb eich cwestiynau. Ar gyfer plant dros 12 mis oed, fel arfer rhoddir pigiadau yn rhan uchaf y fraich.

Ysgrifennwch unrhyw gwestiynau sydd gennych a gofynnwch nhw i'r gweithiwr iechyd proffesiynol yn yr apwyntiad brechu.

A ellir rhoi'r brechlyn os yw fy mhlentyn yn sal ar ddiwrnod yr apwyntiad?

Os bydd eich plentyn yn sal gyda thymheredd uwch (twymyn) ar ddiwrnod y brechiad, gohiriwch yr apwyntiad nes ei fod wedi gwella. Os oes gan eich plentyn fan salwch heb dwymyn, fel annwyd, dylai gael y brechiad yn ol yr arfer.

A oes unrhyw resymau eraill pam na ddylid rhoi'r brechlyn?

Ychydig iawn o blant na allant gael y brechlyn 4-mewn-1. Ni ddylid rhoi'r brechlyn i blant sydd wedi cael adwaith alergaidd difrifol (sy'n bygwth bywyd) i:

- a dos blaenorol o'r brechlyn, neu
- gynhwysyn yn y brechlyn.

Os yw'ch plentyn:

- ag anhwylder gwaedu (fel hemoffilia, pan nad yw ei waed yn clotio'n iawn), neu
- wedi cael trawiad (ffit) erioed na chafodd ei achosi gan dwymyn

siaradwch a'ch meddyg teulu, nyrs practis neu ymwelydd iechyd cyn i'ch plentyn gael unrhyw frechiad.

Beth os byddaf yn colli'r apwyntiad?

Dylech ganslo apwyntiad os na allwch fynd iddo. Os byddwch yn colli'r apwyntiad neu'n gorfod gohirio'r brechiad, gwnewch apwyntiad newydd cyn gynted a phosibl. Gellir rhoi'r brechiad o hyd, ond bydd eich plentyn heb amddiffyniad am fwy o amser.

! Cofiwch, mae'n bwysig cael brechiadau a gollwyd. Os yw'ch plentyn wedi colli brechiad ac yn hŷn na'r oedran a argymhellir ar ei gyfer, siaradwch a'ch meddyg teulu, nyrs practis neu ymwelydd iechyd.

A oes gan y brechlyn unrhyw sgil-effeithiau?

Mae miliynau o ddosau o'r brechlyn wedi'u defnyddio ac mae ganddo hanes da iawn o ddiogelwch.

Fel pob meddyginiaeth, gall brechlynnau achosi sgileffeithiau. Mae'r rhan fwyaf o'r rhain yn ysgafn ac nid ydynt yn para'n hir, ac nid yw pawb yn eu cael. Mae sgil-effeithiau'r brechlyn yn fach o'u cymharu a mynd yn ddifrifol wael o'r clefydau.

Mae'r sgil-effeithiau mwyaf cyffredin yn cynnwys:

- poen, cochni neu chwydd yn safle'r pigiad
- dolur rhydd
- blinder
- twymyn.

Sgil-effeithiau anghyffredin iawn

Yn anaml, gall pobl gael adwaith difrifol yn fuan ar ol cael eu brechu,

sy'n achosi anawsterau anadlu a gall beri iddynt lewygu. Gelwir hyn yn adwaith anaffylactig. Gall ddigwydd hefyd gyda meddyginiaethau eraill a bwyd. Mae'r adweithiau hyn yn hynod o brin, ac yn effeithio ar lai nag un mewn miliwn o bobl. Mae staff sy'n rhoi brechiadau wedi'u hyfforddi i reoli'r adweithiau hyn.

Gall pobl sy'n cael adwaith anaffylactig gael eu trin yn llwyddiannus ac fel arfer maent yn gwella o fewn ychydig oriau.

Gweler tudalen gefn y daflen hon am ragor o fanylion am:

- y brechlyn, gan gynnwys sgil-effeithiau posibl, ac
- adrodd am sgil-effeithiau a amheuir trwy gynllun y Cerdyn Melyn.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau am sgil-effeithiau, gallwch ofyn i'r person sy'n rhoi'r brechlyn i'ch plentyn.

Beth ddylwn i ei wneud os bydd fy mhlentyn yn teimlo'n sal ar ol y brechiad?

Os oes gan eich plentyn dwymyn ac yn teimlo'n sal ar ol y brechiad, gallant gymryd paracetamol neu ibuprofen hylif. Darllenwch y cyfarwyddiadau ar y botel yn ofalus a rhowch y dos cywir ar gyfer oedran eich plentyn. Nid ydym yn argymell cymryd y meddyginiaethau hyn cyn y brechiad 4-mewn-1 i atal twymyn.

! Cofiwch – ni ddylai plant o dan 16 oed gymryd meddyginiaethau sy'n cynnwys aspirin.

Os ydych yn poeni am eich plentyn ar ôl iddo gael y brechlyn, dylech

siarad â'ch ymwelydd iechyd, meddyg teulu neu nyrs practis. Gallwch hefyd gysylltu â GIG Cymru drwy ffonio **111**. Mae galwadau i GIG 111 Cymru am ddim o linellau tir a ffonau symudol.

A all fy mhlentyn ddal i gael yr heintiau hyn os caiff ei frechu?

Mae'r brechiad 4-mewn-1 yn un o'r ffyrdd mwyaf effeithiol o atal salwch difrifol o ddifftheria, tetanws, y pas a pholio. Nid oes unrhyw frechlyn 100% yn effeithiol, felly mae'n dal yn bwysig gwybod arwyddion a symptomau'r clefydau hyn, hyd yn oed os ydych chi neu eich plentyn wedi cael eich brechu.

I gael rhagor o wybodaeth am ddifftheria, tetanws, y pas a pholio ewch i:

GIG 111 Cymru - Iechyd A-Y : Diffhteria (safle allanol, Saesneg yn unig)

GIG 111 Cymru - Iechyd A-Y : Tetanws (safle allanol, Saesneg yn unig)

GIG 111 Cymru - Iechyd A-Y : Y pas (safle allanol)

GIG 111 Cymru - Iechyd A-Y : Polio (safle allanol, Saesneg yn unig)

Mae'r wybodaeth yn y daflen hon yn gywir ar adeg ei chyhoeddi. I gael yr wybodaeth ddiweddaraf, ewch i **icc.gig.cymru/brechlynnau**

Rhagor o wybodaeth

Os oes gennych gwestiynau neu os hoffech gael rhagor o wybodaeth, gallwch fynd I **111.wales.nhs.uk** (safle allanol), siaradwch a'ch meddyg neu nyrs, neu gysylltu a GIG 111 Cymru drwy ffonio **111**.

Gallwch gael rhagor o wybodaeth am frechlynnau a gynigir yng Nghymru o **icc.gig.cymru/brechlynnau**

I gael rhagor o wybodaeth am y brechlyn, ei gynnwys a'i sgil-effeithiau posibl, ewch I **medicines.org.uk/emc** (safle allanol, Saesneg yn unig). Bydd angen i chi nodi enw'r brechlyn yn y blwch chwilio.Gallwch hefyd weld y daflen I gleifion ar-lein.

Gallwch ddod o hyd i enw'r brechlyn yn **icc.gig.cymru/4-mewn-1**

Dylech roi gwybod am sgil-effeithiau a amheuir ar-lein yn **www.mhra.gov.uk/yellowcard** (safle allanol, Saesneg yn unig), drwy lawrlwytho ap y Cerdyn Melyn, neu drwy ffonio **0800 731 6789** (Dydd Llun i Ddydd Gwener, 9yb i 5yh).

I gael gwybod sut mae'r GIG yn defnyddio'ch gwybodaeth, ewch i **111.wales.nhs.uk/amdanomni/eichgwybodaeth** (safle allanol).

Sganiwch fi i fynd i wefan Iechyd Cyhoeddus Cymru

Tachwedd 2025

© Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

ISBN 978-1-83766-907-3